

Pomoc trestně stíhaným osobám a obětem trestných činů na obou stranách česko-německé hranice

Text: Bc. Martin Loukota, sociální pracovník, Evropská poradna pro trestně stíhané osoby a oběti trestných činů

Většina občanů České republiky a Německa si užívá přednosti volného pohybu po Evropě. Malá část obyvatel ovšem této svobody cestování zneužívá k páchaní trestné činnosti v sousední zemi. Díky dobré spolupráci české a německé policie je jejich nemalá část zatčena a poté souzena. Zatímco účastníci soudního jednání mají k dispozici tlumočnicka, je tato možnost pro odsouzené, resp. oběti trestných činů, nedosažitelná. Orientace v problému je pak složitá, zejména pokud nevědí, jaké možnosti v cizí zemi mají, nebo pokud nemají téměř žádné znalosti cizího jazyka. Zvláště složitě je potom vyřizování běžných věcí, například ve věznicích. Z tohoto důvodu zřídil Svobodný stát Sasko Evropskou poradnu pro trestně stíhané osoby a oběti trestných činů Drážďany (Europäische Beratungsstelle für Straffälligen- und Opferhilfe, dále v textu EBS Dresden). Tato poradna poskytuje další pomoc a informace v německém a českém jazyce pro zúčastněné osoby a instituce v sousedních regionech. Tento úkol byl svěřen Saskému zemskému svazu pro sociální soudnictví, r. s. (SZSSS, registrované sdružení). Tento svaz je zastřešující organizací pro pomoc trestně stíhaným osobám, mladistvým a osobám bez domova.

EVROPSKÁ PORADNA PRO TRESTNĚ STÍHANÉ OSOBY A OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ

EBS Dresden byla zřízena v roce 2007 v rámci programu Interreg IIIa společné evropské iniciativy. Svobodný stát Sasko a zřizovatel SZSSS, r. s., mohli při jejím založení navázat na již dříve získané zkušenosti: od roku 2003 úspěšně pracuje v Euroregionu Nisa pro občany Polska a Německa EBS Görlitz. Obě poradenská místa pracují za přímé finanční podpory saského Ministerstva spravedlnosti a pro Evropu (Staatsministerium der Justiz und für Europa) a jsou dotována z prostředků, které jsou v jeho rozpočtu určeny pro financování pomoci

ci obětem trestné činnosti a na preventivní činnost. Cílem je předcházení budoucí trestné činnosti a jejím možným následkům pomocí resocializace trestně stíhaných osob v jejich rodné zemi a poskytováním pomoci poškozeným v jejich mateřské řeči.

EBS Dresden realizuje své poslání prostřednictvím:

- pomoci trestně stíhaným osobám;
- pomoci rodinným příslušníkům trestně stíhaných osob;
- poradenství pro poškozené;
- otevřeně spolupráce se státními a nestátními organizacemi na obou stranách hranice.

Nabídka EBS Dresden je jako nízkoprahová sociální práce orientována na spolupráci v síti poskytovatelů sociálních služeb a vede k zajištění budoucí soběstačnosti klientů. Poskytované služby jsou realizovány na základě dobrovolnosti a jsou zcela zdarma. EBS Dresden neposkytuje právní poradenství. Sociální pracovník nezkoumá, zda jsou rozhodnutí soudů a ostatních úřadů právně v pořádku.

POMOC TRESTNĚ STÍHANÝM OSOBÁM PROSTŘEDNICTVÍM EBS DRESDEN

Pomoc vězněným osobám

Čeští vězni ve Svobodném státě Sasko¹ jsou o činnosti EBS Dresden informováni prostřednictvím sociální služby ve věznicích. K tomu slouží uvnitř těchto věznic volně dostupný informační materiál v českém jazyce. Vězněné osoby se mohou buď přímo samy písemně obrátit na EBS Dresden, nebo mohou požádat o návštěvu sociálního pracovníka EBS Dresden.

Vězněné osoby obdrží podporu prostřednictvím:

- sociálně pedagogického poradenství v mateřské řeči;
- pomoci při žádostech uvnitř věznic v jazyce dané země;

- pomoci při kontaktu s rodinnými příslušníky v domovské zemi;
- asistence při pohovorech s pracovníky sociální služby ve věznicích na jejich žádost a s jejich souhlasem;
- účasti na tvorbě individuálního plánu sociální práce.

Příkladem takové pomoci je případ z praxe. Jedná se o občana ČR, který si v Sasku odpykává trest odnětí svobody v délce 3 roky a který nemá žádný kontakt se svojí rodinou v ČR. Ve věznicích se dozvěděl o úmrtí svého otce. EBS Dresden mu na jeho žádost zprostředkovala kontakt s notářem, který vyřizoval pozůstalost. Tento občan se musel v dané lhůtě přihlásit o dědictví. V současné době již tento vězeň komunikuje s notářem samostatně formou dopisů. Dalším problémem tohoto klienta byl poměrně vysoký dluh na zdravotním pojištění v ČR. Za pomoci EBS Dresden se klient obrátil na příslušnou zdravotní pojišťovnu. Zdravotní pojišťovna provedla následně přepočítání dlužné částky a přistoupila na splácení formou splátkového kalendáře. Klient začne svůj dluh po získání zaměstnání ve věznicích splácet.

Analogicky by byla taková pomoc při kontaktu s příslušnými úřady poskytována i občanům Saska v ČR. Dosud EBS Dresden žádnou takovou žádost neobdržela.

Pomoc propuštěným osobám

V rámci přípravy na propuštění nebo po propuštění zprostředkovává EBS Dresden klientům kontakt s úřady v místě jejich trvalého bydliště. EBS Dresden také pomáhá českým úřadům a občanům se zajištěním potřebných písemností z Německa (soudy, státní zastupitelství, vězeňská služba apod.).

Příkladem je 49letá žena z Moravy, které jako osobě bez finančních prostředků zajistila věznic v Sasku při propuštění jízdenku na vlak do nejbližší stanice na hranicích ČR, v tomto případě do Děčína. EBS Dresden zajistila ženě v tento den termín schůzky na úřadu práce v Děčíně. Zde žena obdržela jednorázovou finanční pomoc ve výši 1000 Kč na zakoupení jízdenky do místa bydliště a na jídlo na cestu. Dále pak jí

¹ Ve věznicích Svobodného státu Sasko se podle informací saského Ministerstva spravedlnosti a pro Evropu ze dne 28. července 2014 nachází přesně 100 českých občanů.

domluvila schůzku na odboru soc. péče a na úřadu práce v místě bydliště, kde si požádala o sociální pomoc a příspěvek na bydlení. Protože klientka cestou domů ztratila ve vlaku propouštěcí doklady z věznice, zajistila EBS Dresden zaslání jejich kopíí úřadu v ČR.

Pomoc trestně stíhaným osobám s jinými typy trestu

Úhrada nákladů, požadavky, sankce

Občané, kteří byli odsouzeni v sousední zemi, jsou povinni poté uhradit uložený peněžitý trest, pokutu nebo náklady řízení. Sociální pracovník EBS Dresden jim pomáhá v těchto oblastech:

- dotazy na dotčené úřady;
- tvorba žádostí o splátkový kalendář;
- přijímání splátek podle splátkového kalendáře v případech, kdy by bankovní poplatek byl neúměrně vysoký a blížil by se výši splátky.

Obecně prospěšné práce

Obecně prospěšné práce mohou být v Německu uloženy jako forma alternativního trestu. Kromě toho je umožněno trestně stíhaným osobám, které obdržely peněžitý trest a pro které by bylo obtížné z důvodu platební neschopnosti pokutu splatit, aby peněžitý trest odpracovaly formou obecně prospěšných prací v určeném rozsahu.

V odůvodněných případech mohou úřady Svobodného státu Sasko povolit českým občanům, že mohou obecně prospěšné práce vykonat ve své domovské zemi. EBS Dresden pomáhá v těchto případech s následujícími věcmi:

- žádost o vykonání obecně prospěšných prací v domovské zemi;
- nalezení místa vykonání obecně prospěšných prací;
- doklad o odpracování daného počtu hodin pro úřad v zemi, kde byl rozsudek vydán.

Zákaz vstupu

Občanům zemí, které nejsou členy EU, kteří spáchali na území EU trestný čin, je udělován jako forma trestu zákaz vstupu. V jednotlivých případech může být i občanům EU po spáchání trestného činu mimo území EU udělen zákaz vstupu do této země. V mnoha případech ztěžuje tento zákaz vstupu výkon povolání, např. u řidičů kamionů.

V podobném případě se jednalo o českého občana, který požádal o pomoc v kanceláři v Děčíně. Před 13 lety byl odsouzen v Sasku k několikaměsíčnímu trestu odnětí svobody. V souvislosti s povolením předčasného propuštění

mu byl udělen časově neomezený zákaz vstupu na území Německa a současně povinnost uhradit náklady soudního řízení. Klient se obrátil s pomocí EBS na příslušný soud a požádal Úřad pro cizince o časové omezení zákazu vstupu. Od Úřadu pro cizince obdržel klient zprávu, že zákaz vstupu v tomto případě automaticky pozbyl platnost v souvislosti se vstupem ČR do Schengenského prostoru. Od soudu obdržel klient zprávu o přesné výši pohledávky. EBS pomohla klientovi požádat si o splátkový kalendář, což bylo povoleno. Klient uhradil postupně povinnou částku a může znovu volně vycestovat do Německa.

POMOC RODINNÝM PŘÍSLUŠNÍKŮM TRESTNĚ STÍHANÝCH OSOB

V případě, kdy je člen rodiny uvězněn v zahraničí, jsou neznalost jazyka a neznalost předpisů v cizí zemi situací ztěžujícím faktorem. Podpora EBS spočívá v těchto případech zejména v organizaci vězeňských návštěv:

- pomoc při podání žádosti o povolení návštěvy na příslušném úřadě (státní zastupitelství);
- pomoc při sjednání termínu návštěvy v příslušné věznicí;
- podání informace o předpisech pro návštěvy dané věznicí a jejich přeložení do mateřského jazyka.

Ne vždy rodinní příslušníci vědí, kde je člen jejich rodiny uvězněn. Ve smyslu Saského zákona o výkonu trestu (SächsStVollzG) obdrží neveřejní účastníci informační výstup, pokud „mohou doložit legitimní zájem na získání takové informace a vězni mají oprávněný zájem na předání takové informace“².

Pokud vězněná osoba požádá EBS o navázání kontaktu s příbuznými, informuje sociální pracovník příbuzné a ti se sami rozhodnou, zda mají na navázání kontaktu zájem.

PORADENSTVÍ PRO POŠKOZENÉ A SVĚDKY

Českým a německým občanům, kteří se stali v sousední zemi svědky nebo oběťmi trestného činu, nabízí EBS prvotní poradenství v jejich rodné řeči. Při tomto prvotním, krizovém, poradenství se poškození dozvědí, kde následně získají pomoc a podporu při překonávání následků trestného činu. Pokud sociální pracovník zjistí, že je nezbytná další

specializovaná pomoc, zprostředkuje poškozenému kontakt se specializovaným pracovištěm pomoci obětem trestné činnosti. Nabídku poradenství mohou využívat i svědkové trestné činnosti.

RÁMEC POSKYTOVANÉHO PORADENSTVÍ

V EBS Dresden je zaměstnán na plný úvazek sociální pracovník, který je schopen poskytovat poradenství v češtině i v němčině. K tomuto účelu má k dispozici kancelář v Pirně. Konzultační hodiny jsou vždy v úterý a ve čtvrtek, případně podle předchozího objednání. Pro české občany, kteří z nějakého důvodu nemohou nebo nesmí vycestovat do Německa, nabízí EBS Dresden poradenství v Děčíně. Zde jsou konzultační hodiny vždy ve středu dopoledne. K dispozici má EBS Dresden kancelář v prostorách Charitního sdružení Děčín, na adrese Zbrojnická ul. 7, 405 02 Děčín.

Činnost EBS Dresden je prováděna na základě dobré spolupráce s úřady a občanskými sdruženími sociální práce v severních Čechách a v Sasku, jako například s odbory sociální péče městských úřadů, věznicemi, probační a mediační službou, zemskou a spolkovou policií, Policií ČR, Generálním konzulátem ČR v Drážďanech a různými sociálními agenturami.

SHRNUTÍ A VÝHLED

EBS Dresden byla zřízena proto, aby pomáhala českým a německým občanům, kteří spáchali v sousední zemi trestný čin nebo byli trestnou činností poškozeni. Její práce je dobře hodnocena jak klienty, tak institucemi, přičemž většinu klientů tvoří čeští občané. Poradna má širokou podporu od úřadů a občanských sdružení sociální práce, za což všem zúčastněným patří velké poděkování.

Od roku 2015 plánuje EBS nabídku přeshraniční mediace v oblasti trestního práva. ■

EBS Dresden

Schandauer Str. 4a

D - 01796 Pirna,

tel.: 0049 3501 509 1890

fax: 0049 3501 711 7540

e-mail: ebs.dresden@gmx.de

² § 96 (5) SächsStVollzG